

Astma – Og hvad så?

Stine Lindrup, Frederikssund apotek

Projektets baggrund

Non-compliance (manglende efterlevelse af en behandling) er et stort problem trods det, at der er stor fokus på implementeringen af en lægemiddelbehandling. Undersøgelser har vist, at det kun er ca. 50 % af lægemiddeldoseringerne, der bliver indtaget korrekt ved kroniske sygdomme, hvilket er et stort problem i forhold til patientsikkerheds- og folkesundhedsproblemer.

Non-compliance kan inddeles i 3 typer – Manglende påbegyndelse af behandlingen (manglende accept af behandlingen), manglende eller ikke korrekt gennemførelse af behandlingen (iværksættelse af behandlingen) og manglende fastholdelse af langvarig behandling (vedligeholdelse af behandlingen). Afhængig af hvor i processen patienten har problemet, er der forskellige muligheder for at støtte og rådgive.

Hver sygdom har sine særegne træk med hensyn til compliance problemer. Det er især i relation til alvorligheden af symptomer, sygdom og graden af et eventuelt funktionstab relateret til sygdommen. Sygdommens indvirkning på compliance er især afhængig af patientens risikopfattelse og vigtigheden af behandlingen. (Kilde ”Sikker og effektiv medicinbrug, Pharmakon 2007)

Patientrelaterede faktorer:

De faktorer, der knytter sig til patienten, er forankret i den enkelte patients vilkår, ressourcer, vaner, erfaringer, viden, holdninger, overbevisninger, opfattelser og forventninger i forhold til vedkommendes sygdom og behandling. Der er en masse enkelt-faktorer, som har vist sig at have betydning for den enkeltes compliance-adfærd. I projektet vælges at kigge på utilstrækkelig viden og færdigheder til at håndtere sygdommen.

I de år jeg har arbejdet på apotek (siden 2008) har jeg haft stor interesse for skranke­rådgivning. Jeg har også og har stadig, stor interesse i hvor meget den enkelte kunde ved om deres medicin og sygdom. I de sidste par år, har jeg undret mig over brugen af standarden for skranke­rådgivning. Jeg syntes ikke at basisrådgivningen (2 spørgsmål og 1 information) er fyldestgørende nok. Jeg mener ikke at man kan opfange nok lægemiddel relaterede problemer, med denne lidt ”valgfrie” metode. Jeg ville derfor prøve med min egen metode, for at se om det kunne gøres anderledes og hvilken effekt det ville få.

Problembeskrivelse:

Rigtig mange astmapatienter tager ikke der medicin korrekt. Manglende compliance er således en hyppig årsag til behandlingssvigt. Astmatikere er ofte yngre mennesker, der tenderer til at undervurdere deres sygdom og som ofte savner forståelse for den forebyggende behandling. (Dansk Lungemedicinsk behandling)

I forhold til astma er det ofte manglende forståelse af sygdommens karakter, der er en væsentlig årsag til non-compliance.

Vi oplever på apoteket, når vi spørger ind til mængde i spørgemetoden SMART, at nogle kunder kun tager deres forebyggende medicin, når de mærker symptomerne. De er ikke klar over at den forebyggende medicin mindsker betændelsestilstanden i lungerne og at den kun virker når den anvendes hver dag. Dette er en forudsætning for at blive symptomfri.

Hvis denne kundegruppe bliver bevidste omkring dette, vil de opleve at de fremover vil få færre anfald og mindre behov for deres eventuelle akutmedicin.

Ved en grundig gennemgang af vigtigheden i at tage medicin korrekt og af medicinen, kan det være at de økonomiske faktorer heller ikke betyder så meget, når de mærker hvilken forskel det gør. Dette er med til at øge deres livskvalitet og mindsker risikoen for eventuelle hospitalsindlæggelser

Problemformulering.

Kan vi på apoteket øge astma patienters compliance ved at øge deres vidensniveau om sygdom og medicin?

- Kan vi ændre adfærd i astmapatienters compliance, ved at stille mere konkrete spørgsmål under behovsafdækning, i forhold til de nuværende sektorkrav for skrankerådgivning?
- Kan vi forbedre astmapatienters compliance ved at informerer kunderne om hvorfor det er vigtigt at tage medicinen, hvad den gør og hvad kan der ske hvis man ikke tager medicinen som anvist.

Projektets forløb.

For at få svar på min problemformulering, har jeg skulle bruge nogle projekt deltagere, der brugte astma medicin. Mit mål var 30 deltagere på 2 måneder med det blev til 23 deltagere på 3 måneder. Jeg vidste fra start, at jeg ikke selv kunne skaffe alle deltagere og havde også behov for at alle på apoteket skulle være godt klædt på.

Jeg holdte et morgenmøde, hvor jeg gennemgik mit planlagte forløb og udleverede en seddel der hed ”1 del i skranken”, som de skulle anvende hver gang de havde en kunde, der indløste en recept med astma medicin. På sedlen var der 2 spørgsmål som følgende: (se bilag 1)

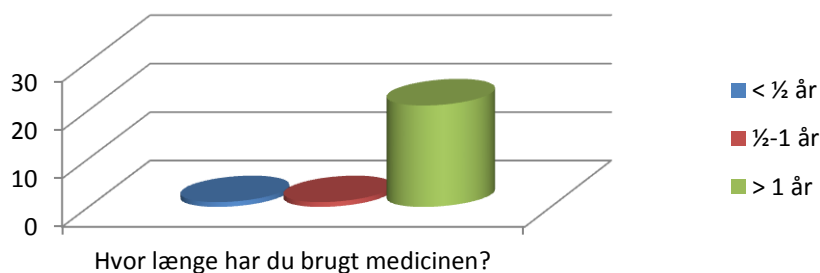
- Har du fået medicinen før? (ja /nej)
- Hvor mange sug/doser tager du dagligt?
-

Var svaret ja i det første spørgsmål, spurgte vi ind til næste spørgsmål. Var svaret nej, fik de almindelig rådgivning til en førstegangs bruger. Yderligere stod der også en lille forklaring omkring projektet, så mine kollegaer vidste hvad de skulle sige til de interesserede.

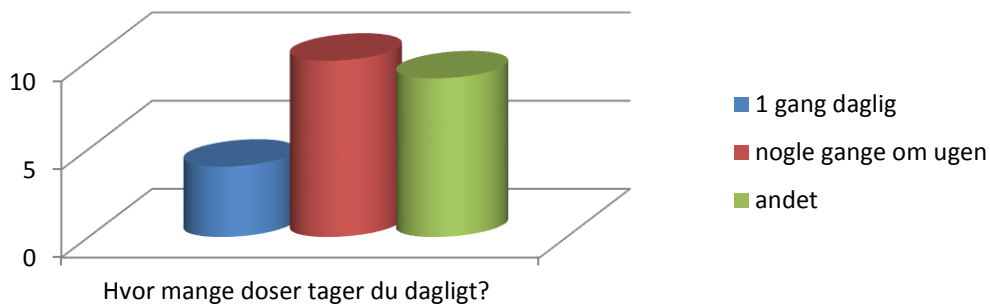
Ved at stille disse spørgsmål, fik vi sorteret i kunderne og fandt frem til de folk jeg skulle bruge, altså kunder der ikke tog deres astma medicin som anvist og som ikke havde en anden aftale med lægen. Der var selvfølgelig også en del kunder, der ikke havde lyst til at deltage, trods manglende compliance. Jeg har ikke det nøjagtige tal, men omkring 20 kunder.

Ved den første samtale gennemgik vi et spørgeskema. (se bilag 2)

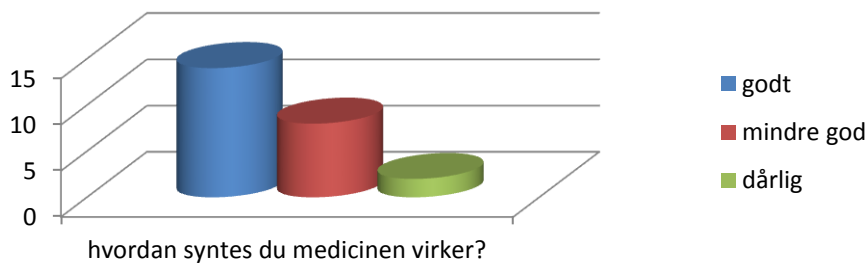
Spørgsmål 1: Hvor længe har du brugt medicinen?

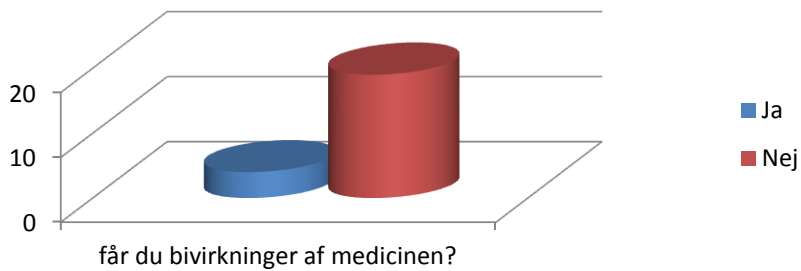
Spørgsmål 2: hvor mange doser tager du dagligt?

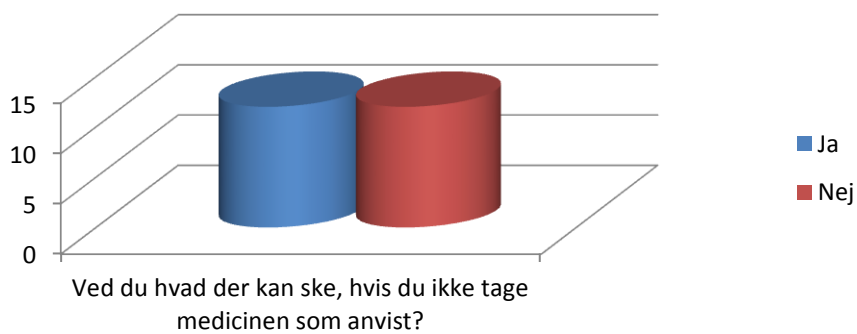
Spørgsmål 3: hvordan syntes du medicinen virker?

Spørgsmål 4: får du bivirkninger af medicinen?

Spørgsmål 5: ved du hvad der kan ske, hvis du ikke tager medicinen som anvist?

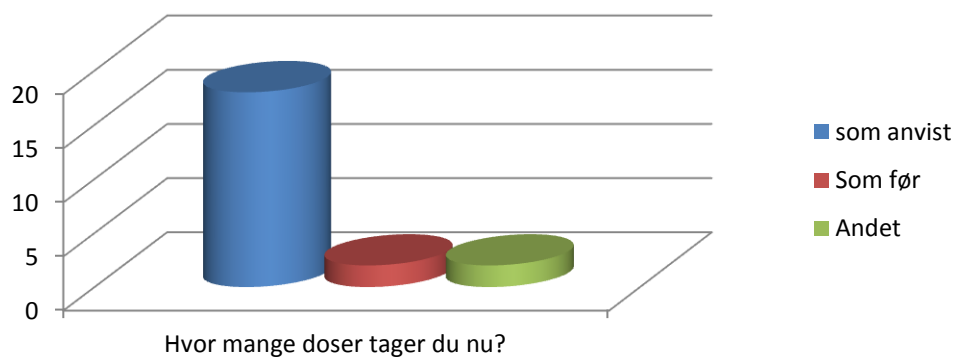
Ud over dette, talte vi lidt om årsagen til non-compliance hos den enkelte. Historierne var forskellige men mange af årsagerne var ens. Årsagerne var blandt andet:

- Glemsomhed
- En deltager kunne ikke se, smage, føle at han fik produktet, så derfor kunne det være lige meget.
- En deltager vidste ikke, at det var HVER dag, at han skulle tage sin forebyggende astma medicin
- Flere deltagere har troet, at de kun skulle anvende de forebyggende, når det var nødvendigt.
- En deltager mente, at jo mindre hun brugte af medicin desto bedre.
- Flere deltagere havde aldrig fået af vide, hvorfor det var vigtige at anvende deres forebyggende medicin dagligt.

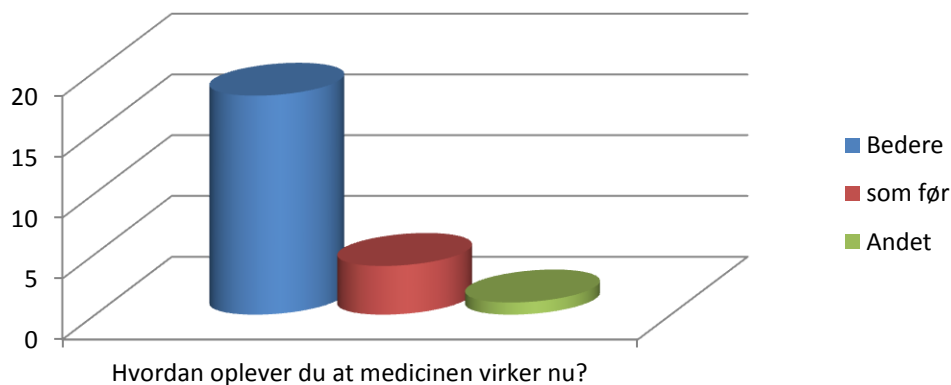
Resultat:

Under den første samtale, aftalte jeg med alle deltagere at de næste 14 dage frem, skulle de bruge deres astma medicin efter lægens anvisning. Efter de 14 dage ringede jeg til deltagerne, for at høre om de kunne mærke nogen forskel fra før projektet. Jeg havde endnu et lille spørgeskema som jeg brugte under samtalen. (se bilag 2)

Spørgsmål 1: Hvor mange doser tager du nu?

Spørgsmål 2: Hvordan oplever du at medicinen virker nu?

Resultatet af de 23 deltagere var:

- 18 deltagere (78 %) nu tog deres medicin efter anvisningen, 2 (8 %) tog medicinen som før og 3 (14 %) gjorde noget andet.
- 18 deltagere oplevede at medicin virkede bedre end før, 4 (17%) oplevede at den virkede som før og 1 (5%) oplevede noget andet.

Ud over dette talte vi om hvilken betydning det havde haft for dem, at deltage i projektet og her er eksempler på hvad de svarede:

- "...Bedre vejrtrækning"
- "Prisen har ingen betydning, i forhold til hvordan jeg har det."
- "Jeg kan mærke en markant forskel."
- "Jeg føler mig så dum over at jeg først nu har taget min medicin korrekt."
- "Jeg er nu holdt op med at ryge."
- "Efter projektet har jeg ikke flere forkølelses symptomer."
- "Jeg er blevet en rollemodel for de unge jeg arbejder med, i forhold til vigtigheden i at tage sin medicin."
- "Jeg kan gå meget længere ture og har ikke åndenød mere."
- "Jeg kan løbe en tur nu."

Konklusion:

Projektet viser, at det kan have stor betydning for astma patienters compliance, når der stilles mere specifikke spørgsmål under rådgivningen. Det viser samtidig, at vi på apoteket kan være med til at gøre en forskel, ved kun at foretage en mindre ændring i apotekerforeningens sektorkrav til skrankerådgivning, fra 2011.

Dog er astma patienterne ikke den eneste gruppe, der kan have gavn af denne metode. Kunder med fx, type 2 diabetes eller forhøjet blodtryk kunne også have gavn af dette.

Jeg mener at den mere specifikke metode, kan implementeres på alle landets apoteker og at dette kunne gøres ved at ændre standarten for skrankerådgivning på en måde, hvor de 2 spørgsmål i basisniveau, bliver mere konkrete og direkte.

Afslutning:

Jeg syntes det har været en spændende og udfordrende men også sjov oplevelse, at lave dette projekt og se det vokse. Men det der har gjort mest indtryk på mig, var de udtalelser deltagerne kom med i telefonen efter de 14 dage. Vi har efterfølgende haft flere episoder, hvor deltagere er kommet for at hente deres astma medicin og har refereret til projektet, hvilket selvfølgelig betyder rigtig meget for mig.

Bilag 1

Astma – Og hvad så?

1. del i skranken

ALLE astma kunder spørges om følgende:

S (start): har du fået det før? Er svaret ja, spørg da følgende:

M (mængde): Hvor mange sug/doser tager du om dagen?

Tager de ikke den anbefalede dosis, inviter da kunden til projektet.

Sig evt. Min kollega undersøger i øjeblikket om astma patienter tager deres medicin, efter anvisningen. Hun ønsker at tale ca. 20 min med kunder der ikke tager deres astma medicin som de skal. Hun vil tale om vigtigheden i at tage medicin korrekt og hvad der sker hvis man ikke gør dette.

Efter ca. 14 dage, ringer hun og følger op på samtalen

JA jeg vil gerne være med til projektet	NEJ tak , jeg ønsker ikke at deltage i projektet

Bilag 2

Spørgeskema, Astma – Og hvad så?

Navn _____

Tlf: _____

Første samtale på apoteket

Hvor længe har du brugt medicinen?	Under ½ år 1	Mellem ½ - 1 år 1	Længere end 1 år 21
Hvor mange doser tager du dagligt?	1 gang daglig 4	Nogle gange om ugen 10	Andet 9
Hvordan syntes du medicinen virker?	God 14	Mindre god 7	Dårlig 2
Får du bivirkninger af medicinen?	Ja 4	Nej 19	Ved ikke
Ved du hvad der kan ske, hvis du ikke tager medicinen som anvist?	Ved ikke	Nej 12	Ja 11

Opfølgende samtale via tlf.

Hvor mange doser medicin tager du nu?	Som anvist 18	Som før 2	Andet 3
Hvordan oplever du at medicinen virker nu?	Bedre 18	Som før 4	Andet 1
Hvad syntes du om at deltage i projektet?	Godt 20	Dårligt	Andet 3